IL-MALTI
QARI LI TOHROĠ IL-GHAQDA TAL-KITTIEBA TAL-MALTI
ĠUNJU-SETTEMBRU 1960

IS-SUR NIN CREMONA DUTTUR FIL-LETTERATURA

MINN dejjem kienet ħaġa xierqa u ta' min ifaħħarha li l-Awtorità tippremja lil min għall-ħidma, għall-għerf jew għall-għaqal tiegħu jistħoqqlu foħrija u ġieħ. Fil-pajjiżi ċivilizzati hemm Awtoritajiet li għalkemm kull waħda għandha s-setgħa tagħha għaliha, kollha flimkien igħaqqdu l-ħakma li tmexxi l-pajjiż. Hekk, biex insemmu ftit, hemm l-Awtorità Amministrativa, l-Awtorità Ekkleżjastika, l-Awtorità Legali u l-Awtorità Akkademika. Dawn l-awtoritajiet kollha għandhom il-jedd li jagħtu xhieda ta' mertu lil min fil-fehma tagħhom, ikun għola 'l fuq minn sħabu u temm għamil ta' ġid lil għajru.

Għal din ir-raġuni l-Università Rjali ta' Malta bħala l-ogħla awtorità kulturali u akkademika ta' din il-Gżira, dehrilha u qatgħet li tonura lis-Sur Antonio Cremona u bis-setgħa mogħtija lilha mill-ħakma tal-pajjiż, ħatritu Duttur fil-Letteratura u żejnitu bit-titlu ta' D. Litt. (Honoris Causa). Dan huwa ġieħ mill-aqwa u rari ħafna li jingħata biss lill-għorrief kbar u letterati magħrufin li għamlu isem fl-ambjenti kulturali ta' pajjiżhom u ta' barra wkoll.

Dan l-unur lil wieħed mill-persunaġġi l-aktar magħrufin u stmati tal-Gżira kien milqugħ bil-pjaċir mill-kotra tal-poplu. Id-Duttur Antonio Cremona jew Ninu Cremona, kif imdorrijin isejħulu l-ħbieb, stħoqq dan it-titlu akkademiku għall-ħidma twila u fejjieda tiegħu fil-qasam filoloġiku u lingwistiku, għall-istudji u riċerki li għamel fl-istruttura tal-lingwi orjentali u fuq kollox għax-xogħol tiegħu b'risq l-ilsien tagħna, il-Malti.

Ma nkunux ngħaġġbuha jekk ngħidu li s-Sur Cremona iddedika ħajtu għall-iżvilupp ta' l-ilsien Malti, ismu sar sinonimu tat-tħabrik għall-ġid ta' l-ilsien tagħna. Ninu Cremona bil-ħeġġa u bil-ħrara tiegħu qajjem xejra ta' mħabba għall-ilsien

Malti; huwa ħajjar bosta żgħażagħ biex igħożżu lsien art twelidhom, iweġġħuh u fuq kollox iħaddmuh u jinqdew bih skond is-sengħa tal-letteratura. Hafna u ħafna mill-kittieba Maltin tal-lum, poeti u prożaturi, jafu s-suċċess tagħhom lil Ninu Cremona li bis-sabar, bil-ħlewwa u bil-għaqal fetħilhom għajnejhom, ħajjarhom u għamlilhom il-qalb biex jikkoltivaw il-Malti.

Ninu Cremona ma hux bniedem li jaħdem għall-ġid ta' lsien art twelidna fil-ħemda ta' kamartu jew fis-satra ta' daru biss, huwa wieħed minn dawk il-qalbiena pijonieri li fil-beraħ u qalb il-folol, għollew leħinhom u ħaqqu fehemthom u ħabirku u tħabtu u ġġieldu biex jaqbżu għall-Malti u jqegħduh fil-post li jixraqlu u jistħoqqlu bħala lsien il-poplu ta' dawn il-Gżejjer. Ninu Cremona kien wieħed minn dawk il-ftit li mill-bidu ta' dan is-seklu għoxrin, fil-mixja 'l quddiem tal-Malti, żamm għolja t-torċa biex idawwal it-triq ta' dik il-mixja glorjuża.

Imma s-Sur Nin ma stħoqqx ġieh biss għat-tħabrik tiegħu favur il-Malti fil-qasam soċjali iżda wkoll għax-xogħol intellettwali li ħadem fl-iżvilupp tal-Malti bħala lsien letterarju. Is-Sur Cremona huwa mogħni b'dehen u b'għerf straordinarji u huwa jinqeda b'dawk id-doni fl-istħarriġ u fit-tfittix li dlonk jagħmel biex ifassal sisien xjentifiċi għall-ilsien tagħna. Huwa kien wieħed mill-ftit magħżulin li ndaħlu għax-xogħol iebes biex ifasslu ortografija xjentifika u koerenti għall-ilsien tagħna. Bil-għaqal, bis-sabar u bid-dehen tagħhom dawk l-ulied rari ta' Malta seħħilhom isawru sistema ta' kitba, il-lum magħrufa bħala Ortografija tal-Għaqda, li swiet bħala sies taż-żonqor li fuqu nbena t-tempju sabiħ tal-letteratura Maltija.

Dan l-iskular għaref fl-istudji tiegħu ma illimitax ruħu għall-aspett xjentifiku biss tal-kwistjoni lingwistika, li għalkemm ta' ħtieġa kbira, ma tantx jolqot lill-kotra, iżda huwa stħarreġ bosta naħiet tal-ħajja Maltija għax huwa jidhirlu li ma tistax tifred l-ilsien mill-ħajja tal-poplu. Għalhekk huwa ikkoltiva wkoll il-folklore, dak il-għerf bla miktub li jfaħħar ix-xejriet u d-drawwiet ta' niesna tal-qedem; xejriet u drawwiet li ma setgħux ma kellhomx x'jaqsmu ma' l-ilsien li minnu tnissel kliemna tal-lum.

Dan mhux il-post biex niflu l-fejda ta' l-istudji xjentifiċi li ppubblika Dottor Ninu Cremona, imma ma nistgħux ma nsem-

mux li l-lum ismu huwa magħruf u meqjum mad-dinja kull fejn hemm ċentru ta' studji fuq l-ilsna orjentali u fuq folklore.

Ħafna Maltin jafu lis-Sur Nin Cremona bħala studjuż bil-għaqal tal-Malti u mgħallem mill-iprem ta' dan l-ilsien; iżda kull min jinteressa ruħu fil-kitba Maltija jagħraf lil Cremona bħala kittieb tajjeb li sebbaħ mhux ftit il-letteratura tagħna. Bħala awtur drammatiku, bħala poeta, bħala novellista Ninu Cremona għamel isem li ma jintesa qatt sakemm l-ilsien Malti jibqa' mitkellem u miktub. L-opri tiegħu huma ornament prezzjuż u kolonni qawwija li jirfdu l-letteratura Maltija. Għal dawk ix-xogħlijiet biss Cremona jistħoqqlu l-ogħla ġieħ u unur imma meta dawk ix-xogħlijiet jiżdiedu mal-ħidma tiegħu fil-qasam filoloġiku, kollha flimkien isawru patrimonju artistiku u xjentifiku ta' siwi bla qies li jibqa' jsebbaħ u jagħni lill-ġens Malti.

Meta fl-4 ta' Ġunju ta' din is-sena l-kbarat, il-għorrief u l-aqwa rjus ta' Malta ltaqgħu fl-Aula Magna ta' l-Università tagħna, filwaqt li r-Rettur kien qiegħed ilibbes lis-Sur Nin Cremona t-toga u l-berittin ta' Duttur u jxiddlu l-ħatem tal-ġieħ, għaddiet bħal fewġa ħelwa li mliet bil-hena qlub il-mistednin u tqanqila ta' ferħ ġagħlithom jinfexxu f'ċapċip u fi tbissim imqanqlin minn għoġba u foħrija. Dik it-tqanqila kienet l-effett naturali li bnedmin ta' rieda tajba jħossu, ġima għall-kobor intellettwali u li jafu japprezzaw il-ħidma għall-ġid u jgħożżu l-ħaddiem qalbieni u bieżel. Imma aħna l-Membri tal-Għaqda ħassejna tferfira f'ruħna, tferfira li għaxxqitna bil-ħlewwa tagħha u għasritilna demgħa ta' ferħ minn għajnejna, għax aħna lis-Sur Nin ngħodduh mhux biss bħala l-ewlieni fostna imma wkoll bħala mgħallem, mexxej u maecenas tagħna l-aktar ħanin. Huwa l-eżempju tagħna, huwa x-xempju tar-rieda tagħna, huwa s-simbolu tal-fehma tagħna issa u dejjem. Vivat, vivat doctor Antonius!

(Bil-kortesija ta' "It-Torċa")

DR. A. CREMONA, D.LIT. (HONS).